

meritis adpromittebant, quod captum hominis naturalem transcenderet : testis adeo Moses, qui parce admodum de æterna felicitate, copiosius de mercede temporaria elocutus, ad legum observantium promissis hujus vitæ bonis Judeos præcipue animavit : testes, quamvis inviti, omnes etiam sectarii, qui cum veram Christi doctrinam non habeant, nec vera Christi sacramenta, nec verum Christi sacrificium, nec verum sacerdotium (quæ omnia sola habet Ecclesia Catholica) Catholicis hand denegant æternam salutem; quam vero Catholici non audent concedere ulli, nisi qui fuerit in vera Christi Ecclesia, in qua sola est verus Dei cultus, dignum et acceptum Deo sacrificium, vera Christi fides, doctrina et successio Apostolica, virtus et vita vere Christiana, vera demum salutis æternae media et adjumenta a Christo pro omnibus instituta, qui cum Christo æternum in cœlis regnare exoptant, haereses Dei et cohæredes Christi.

DE DESERTORIBUS RELIGIONIS CATHOLICE.

SECTIO I.

DE VARIIS SECTIS CHRISTIANORUM.

§ I. PRÆCOGNITA.

Vidit animarum hostis et indoluit, suæ idolatriæ regnum per Christi novum regnum seu Ecclesiam subverti. Acheronta movens, ut contra Christi Ecclesiam portæ inferi prævalerent, schismata et haereses disseminavit. At non prævaluit, corruentibus passim omnibus tenebrionum sectis, quarum interitum in hunc diem et ad mundi finem immota conspicit vera Christi Ecclesia. Nihilominus lolia sementi Evangelicæ identidem insperguntur ; et nostris quidem temporibus sectarii ac novatores, ut avita sacra facilius exterminent, de Romanorum ab antiqua fide defectione, de morum inter Catholicos corruptela, uti et de rituum in Ecclesia superstitione, nonnisi tragica occidunt. Sed quæ vetus haeticorum cantilena est : nam et Manichei Catholicis olim exprobabant hypocrisin, superstitionem, sepulchrorum adorationem, et luxuriam : Luciferiani affirmabant, universum mundum factum esse Ecclesiam diaboli et Antichristi : Donatistæ cathedram Ecclesiæ Catholicæ vocabant cathedram pestilentiae, in qua sancti sedere non possint. Itaque in retanti momenti, qualis est mutare Religionem, eo quod mutata sit Ecclesia, multa in examen vocanda sunt, præcipue autem : quis ille sit, qui nova fidei dogmata suggerit, quibus moribus instructus, quo ductus instinctu, quo animo, quo fine? quid eum ad mutationem impulerit, quæ cause defectionis, quæ modestia in scriptis, moderatio in dictis, integritas in factis ; accuratissime ponderanda sunt.

§ II. THEMATA.

I. Sectariis justa Religionem Catholicam deserendi causa non fuit prætensa necessitas Reformationis in moribus et ritibus Catholicorum.

PROBATIO. Cum ad salutem hominum duo cumprimis necessaria sint, vide-licet sincera fides et recta operatio; utrumque sua regula indiget, ne per errorem falsa credamus, aut per ignorantiam male operemur. Sicut autem in controversiis fidei institutus est a Christo judex certus, qui absque nota erroris verum discernat a falso; ita et in controversiis morum, qui bonum distinguat a malo et honestum a turpi. Sed duplice errore involveretur Ecclesia et morum et fidei, si fidelibus injungeret, quod honestum non est; qui sane error multo perniciosior foret, utpote qui non modo intellectum depravaret, verum etiam voluntatem ipsam vitiaret. Est ergo Ecclesia, fuit ac erit semper magistra morum falli et fallere nescia. Si quando inter fideles ac ipsos etiam Ecclesiasticos morum depravatio grassetur, hominum id vitium est, non doctrinæ aut Ecclesiæ: docet namque adhuc Ecclesia, quæ Christus docuit, angustam esse portam, quæ ducit ad vitam, Regnum celorum vim pati, qui sese abnegant, crucem suam tollunt, et carnem una cum concupiscentiis suis crucifigunt, cum Christo regnaturos esse, multos quidem vocatos, sed paucos esse electos; docet Ecclesia, cum Dei gratia (quæ omnibus præsto sit, et qua major ac uberior semper exorari possit) omnes leges et præcepta esse onus leve, et jugum suave; proponit eximiam ac aeternam mercedem obedientiæ, simul et minas et penas gravissimas inobedientiæ... Huic doctrinæ qui mores conformat suos, legis factor egregius erit ac vere sanctus, cuiusmodi ad merum doctrinam orthodoxam efformatos quovis seculo plures vidit et coluit orbis catholicus.

Quoad ritus sacros esto, nonnulla per simplicitatem admisceri, que indigeant emendatione; sed aliquid simplicium pietati indulgendum. Esto, nonnullas superstitiones a nonnullis imprudenter fuisse introductas, captata ab aliquo ritu sacro occasione; at sacris ritibus retribuendum non est, quod ab imprudentia et simplicitate nonnullorum profectum est. Esto, aliquos ritus ab ipsa Ecclesia fuisse mutatos pro diversa temporum ratione, sed salva et integra divinarum, quas nobis Christus reliquit, institutionum substantia. Hoc vero certissimum, nullum esse ritum ab Ecclesia Romana (cui sicut legum, ita et rituum suprema potestas competit) universis præscriptum esse, qui cum recta ratione non consentiat, et qui recte administratus Religionem Deique cultum non promoveat. Non igitur abusus sunt inter Catholicos, qui vere ac legitime Ecclesiæ rationem et statum e medio tollant, ac proinde Sectarii justam dederint causam discedendi.

Hinc præclare AUGUSTINUS Epist. 95. c. 9. « nos autem certi sumus, neminem se a communione omnium gentium juste separare potuisse. Neque enim (pergit c. 42.) propter paleam relinquisimus aream Domini neque propter malos pisces rumpimus retia Domini; neque propter hœdos in fine segregandos deserimus gregem Domini; neque propter vasa facta in contumeliam migramus de domo Domini. »

II. Minus etiam Sectariorum a Catholica Religione defectio fieri debuit propter prætentos Ecclesie Romanae lapsus et errores in fide.

PROBATIO. Si Ecclesia Romana pristinum nomen et statum retinuit, non erat, cur discederent ab ea salutis via novatores: nempe (uti vel ipse CALVINUS testatur L. IV. Instit. variis in locis) « extra Ecclesiam salus non est; et ii sunt filii Dei, quorum Ecclesia mater est; et nisi hanc matrem habeamus, illum Patrem minime habituri sumus. » Sed jure possessionis gaudet Ecclesia Romana, quod pristinam fidem teneat, ac quidem hisce temporibus magis expressam et explanatam; quod aliud non credat, quam olim sit creditum, etiam circa Christum præsentem in mysterio Eucharistiae, circa cultum imaginum, purgatorium, indulgentias et Sanctorum intercessionem; quod fidei divinae articulis minime vitiatis aut depravatis inhæreat, ita ut in hanc horam nemo unus de omnibus sectariis etiam versutissimis eam erroris in fide convincere potuerit. Si vero ea duntaxat se respuere dicant novatores, quæ vel superstitione vel errore vel alia quapam labe corrupta fuerint in Ecclesia; ergo in aliquo erravit Ecclesia, nec veram fidem retinuit, quæ una est. Itaque cum plerique sectarii Ecclesiam admittant in societatem fidei; vel ipsi quoque veram fidem non tenent; vel Ecclesia in nulla re penitus erravit; ac proin illos errare necessum est, qui articulos fidei rejiciunt, quos adstruit Ecclesia, et illos tenent ac tinentur articulos, quos damnat Ecclesia.

Mirum, quod cum, teste S. AUGUSTINO, nequidem idolatria sit causa se dividendi ab Ecclesia, eo quod (prout observat in Psalmos contra partem Donati) multi ex Judæis tempore Isaiae, Jeremiæ et Ezechielis in crimen idolatriæ fuerint prolapsi, quin propterea ab iis se separaverint Prophete: mirum, quod Calvinistæ in suam communionem admittant Lutheranos, quos, quia in Polonia Eucharistiam flexis genibus accipiunt, et in ea Christum præsentem adorant, habere debent pro idololatriis: mirum, quod plerique Reformatores pacem ambiant cum iis Ecclesiis, in quibus sunt errores, quos aiunt, non fundamentales: imo et cum eis, quæ articulos fundamentales solum per consequentiam, non vero directe evertunt; quod, inquam, se separaverint ab Ecclesia Catholicorum, in qua est prima sive ea unitas, qua non datur alia prior; et schisma fecerint ab Ecclesia, in qua est fides integra et universalis omnium credendorum.

III. Defectionis a Religione Catholica Auctores tales nunquam fuerunt, ut iis fides habenda sit.

PROBATIO. Longum fovet, de omnibus ac singulis sectarum architectis effari. Satis est LUTHERI preprimis et CALVINI auctoritatem excutere. Si horum doctrinam species, recouquit ea veterum haereticorum errores dudum ab universa Ecclesia proscriptos: docent enim cum Simonianis, bona opera ad salutem inutilia esse; cum Pelagianis, infantes fidelium sine baptismo vitam aeternam consequi; cum Novationis, non esse in Ecclesia potestatem clavium ad remittenda peccata; cum Donatistis, Ecclesiam con-

stare ex solis sanctis; cum Arianis, suffragia fidelium nihil prodesse defunctis, esse sub lege eos, qui jejunia servant, et presbyteros omnino aequales esse Episcopis; demum cum asseclis Vigilantii, Sanctorum reliquiis nihil honoris deferendum esse... Si personas et ipsa quidem sectariorum capita perlustres, LUTHERUM singularis protervia, palmaris superbia, innatum temperantiae, castitatis et poenitentiae odium, frequens perjurium, insolitus furor, spumantes irae, nota desperatio et celebris apostasia, aliaque id genus elogia commendant. CALVINUS corpore et sensu Lutherò temperatior, animo tamen intemperantior fuit, acerrimi vir ingenii, sed atræ bilis vitio supra modum laborans; atque hinc mania, furor, odium, desperatio, mordacitas, venenum cum linguae, tum calami, tumultuum et factionum amor, intollerabilis arrogantia. Zwinglius, Carolostadius, Melanchton, OECOLAMPADIUS, Bucerus, Beza aliique sectariorum principes non dissimilis farinæ homines extiterunt, majori ex parte apostatae et transfugæ.

De his vide P. HONORATI FABRI S. J. librum: *Una fides unius Ecclesie Romanae*; et P. ALOYSII MERZ S. J. *Conciones Sacras Augustæ Vindel. habitas de Lutherò et ejus Secta*. Item BOSSUET, *Histoire des Variations*.

Et hujusmodi hominibus, quorum doctrina nova et suspecta, mores corrupti, ingenia turbida, delicta publica fuere; qui a suis claustris et ab Ecclesia Romana discesserunt, ut eas vitarent poenæ, quas eorum facinora gravissimas depositabant; et quibus nemo rem suam domesticam, et ne equum quidem generostum aut canem venaticum committeret, suam quis animam æternamque salutem prudenter concredat? quis eorum auctoritate ducatur, ut spernat Ecclesiæ Catholicae auctoritatem, tot sanctorum Patrum testimoniis confirmatam, tot Conciliorum œcumenicorum suffragiis exornatam, tot sanctorum Martyrum sanguine stabilitam, tam multiplici virtutum et sanctimoniae splendore illustratam? Quis Petro aliquis Apostolis et viris Apostolicis (qui exemplo Christi pro tua salute sponte ac ulro vitam profundere parati sunt, nullo alio incitamento, quam zelo animarum et divine glorie) præhabeat ducēs ejusmodi, qui desciverunt a vera Christi Ecclesia, non studio virtutis aut veritatis, sed vel formidine poenæ, vel liberioris vitae desiderio, vel alio quopiam, quod minus honestum erat, incitamento?

Possem hic facile probra omnia LUTHERI, CALVINI et aliorum in plenam lucem deducere, atque alios plane fines, quam sit propriæ salutis studium, in iisdem patefacere, qui a Catholica Ecclesia ad heterodoxorum castra unquam convolarunt; sed præstat, charitate potius, quam exprobratione invitare fratres nostros, ut redeant ad sinum Ecclesiæ unde recesserunt.

Obj. I. In Ecclesia Romana ad quingentesimum Christi annum fides integra et pura persistit, ad quam cœu veterem Ecclesiam spectant Scripturarum oracula et Patrum elogia; non vero ad hodiernam Ecclesiam, quæ cum sit abusibus, erroribus ac vitiis defœdata, justam præbet causam discedendi a fide Romanorum.

Resp. Si Ecclesia Romana per quingentes annos fidem puram servavit; ergo ex privilegio Christi S. Petro polliciti, nunquam fore, ut ejus fides deficiat, quod utique ad consummationem seculi usque extenditur. Forsais, quingentis annis illis non errasse quidem, fuisse tamen errori obnoxiam?

Igitur quidquid ab Ecclesia toto illo tempore definitum est, sub fidem non cadit: qui enim sciatur, falsum non esse, cum error subesse potuerit? hinc quatuor Concilia concidere necessum est; hinc vana Christi promissio; hinc spiritus veritatis toties promissus, nunquam missus; hinc portæ inferi contra Ecclesiam prævalentes. Ad mores quod attinet, privata Romanorum delicta, si quæ sunt, non excuso; vitia erant humanæ conversationis, non prædicationis Apostolicæ: inerrantiam Christus promisit Successoribus S. Petri, non impeccantiam; quin et si a recta fide quis deviasset (quod vero ne de uno quidem hactenus evictum) hoc fuit vitium creditis, ut persona privata est; non error docentis, ut est Doctor et Pastor universalis; quotiescumque enim loquuntur e Cathedra Petri, ut Christi Vicarii, et de plena hujus officii auctoritate, in eo munere nec falli possunt, nec fallere. Nempe promissus a Christo Spiritus veritatis non sinit unquam; vel falsum dogma, vel pravos mores proponi toti Ecclesiæ.

Quoad morum integratatem si de summis Pontificibus ognaniunt heterodoxi; certum est, plerosque omnes (rexere autem Ecclesiam inde a S. PETRO plures ducentis et quinquaginta) aut Sanctis annumeratos, aut bonæ saltem et laudabilis vitae fuisse, paucissimis exceptis; ut ex omnium attestatione nulla alia particularis Ecclesia tot Præsules habuerit sanctimonia illustres, quam Romana.

Obj. II. Intolerabilem fuisse Romanorum Pontificum ambitionem, Cardinalium luxum, Episcoporum incuriam, Sacerdotum socordiam, ac perditos totius Cleri mores (unde LUTHERUS et CALVINUS deficiendi ab Ecclesia Romana causam acceperint) non soli Acatholici, sed et Catholici scriptores ingentie atque abunde testantur. Obesse ergo ad salutem non potest ii, qui LUTHERUM aut CALVINUM secuti, ob tam manifesta Ecclesiæ vitia, sanctioris disciplinæ studio inducti discesserunt.

Resp. Insolens plane ratiocinium: non omnes Romani Pontifices sunt sancti, et Curia Romana non caret nævis, neque in Ecclesiasticis ea semper est morum integritas, quam hujus ordinis dignitas postulat; ergo ab Ecclesia Romana discedendum est, ergo res nostræ sunt desperandæ, ergo æternæ saluti renuntiandum est. Fidem non accusatis, sed mores, eosque privatorum hominum: nunquam enim Ecclesia in tradendis morum regulis erravit, sed nec errare potest; cur ergo illius doctrinam rejicitis, quæ sana est? cur mores ab ea præscriptos reprobatis, qui sancti sunt? quid vestra interest, si Pastores suo erga Deum munere non defungantur; modo sanæ doctrinæ verbo vos pascant, et sanctis legibus instituant? Exempla optatis: optandum revera esset, ut omnes ii suo vobis exemplo præluerent; si vero secus accedit; verbis, non exemplis, dictis, non factis standum, ac CHRISTI oraculo parendum est: *super cathedram Moysi sederunt Scribæ et Pharisæi; omnia ergo quæcumque dixerint vobis, servate et facite; secundum opera vero eorum nolite facere.* Nec est, quod Pontificum et Cleri depravatos mores tam acriter sugilletis: ut enim non negaverim, in tanta Ecclesiasticorum multitudine aliquos esse et fuisse, qui tanti nominis et muneris mensuram haud implerent; ita quisquis amans veritatis est, inficias non ibit, quin plerique ejusdem ordinis eam vitæ formam tenuerint et teneant, quæ homines sacris ministeriis addictos plurimum decet. Inter summos Pontifices non desunt novissimis

quoque temporibus Marcelli, Pii, Adriani, Gregorii, Alexandri, Benedicti et Clementes iis virtutum ornamentis instructi, quæ huic summæ dignitati non mediocrem splendorem afferrent.

At supponamus, vobis morem gestum ac vitia omnia esse perpurgata; palam omnino promittitis fore, ut vestri omnes ad nos redeant? si secus aliquis faciat, illum sane non excusabitis. Eadem porro militat ratio, licet ea vitia non purgantur: fidem sequere, vitia fuge; ne si fugias fidem propter vitia, in longe majus ac perniciosius vitium incurras, quod est schismatis seu scissionis ab optima parente; crimen juxta SS. CYPRIANUM, OPTATUM MILEV. et AUGUSTINUM contra Donatistas, nec ob corruptelam morum, nec ob fidei difficultatem, ipsamque idolatriam committendum. Innocentes vocatis Lutheri et Calvini asseclas, sed trans fugas et apostatas insontes quis dixerit? Nec est, quod bonam prætexatis fidem, cui furor et libido nullum sane locum reliquerunt. Demus autem illam bonam fidem; sic ergo discessio quidem illa culpe ipsi non vertitur, eos tamen in eo rerum statu collocat, in quo remediis carent, quæ ad salutem necessaria judicantur.

Obj. III. Longe alia fuit ratio discessionis Protestanticae, quam quæ olim: tunc enim Ecclesiam fuisse optime constitutam doctrina, sanctimonia vitae, ac morum probitate excelluisse; posthac vero Ecclesiam in plurimis deformatam fuisse, ipsi Catholici agnoverunt et doluerunt. Quippe (quod ingenuus fassus ADRIANUS VI.) Ecclesiam indigere reformatione in capite et in membris, antiqua vox est, audita jamdum in Concilio Constantiensi.

Resp. Falsum est, quod veterum ac recentiorum schismaticorum impar sit ratio, cum in utrisque fidem Ecclesia desideraverit. Tam hi, quam illi Catholica dogmata impugnabant; imo ausim dicere, plura esse, quæ a Calvinianis vel Lutheranis impugnantur, quam ab Arianis, Acephalis, Monothelitis et Pelagianis. Quoad deformationem in moribus homines sumus, atque adeo omni tempore Ecclesia habuit membra corrupta, inde sanctorum et antiquorum Patrum querele. Quid si in primitiva etiam Ecclesia non desint exempla? nonne unus ex duodecim Apostolis Christum ipsum Judæis vendidit, et unus ex primis septem diaconis hæresiarcha fuit? nonne septem illi Episcopi, quos S. JOANNES objurgat, a primo fervore defecerunt? nonne multi etiam Episcopi Arii, Donati, Macedonii, Pelagi alliorumque hæreticorum partes amplexi sunt, quin propterea fuerit ab Ecclesia Catholica recedendum? Cur igitur discessionis vestræ causam in corruptos Cleri mores rejicit? cur potius humanissimam optimi parentis, ADRIANI VI. monitionem, qua Majores vestros ad redditum hortatus fuit, contempsistis? nonne eo fine tot Nuntii delegati, tot Legati destinati et missi, et quidem Ecclesiæ Romanæ insignia decora, Alexander, Cheregatus, Commendonus, Delphinus, Cajetanus, Campegius, Confarenus, Cervinus, Moronus, Hosius? ecce pretiosam tantorum hominum operam maximis expeditionibus supparem redidistis inutilem?

Scio equidem, a plerisque transfugis obtendi speciem procurandæ salutis: sed mera fictio est, quam ubi ad nos redeunt, liberrime fatentur. Quotquot vero ab iis ad nos accedunt, alium finem sibi non proponunt, quam salutem propriam; hinc tot lacrymæ et usus vitae melioris.

Obj. IV. Evangelici ac Reformati saltem non abs re gloriantur, Ecclesiam suorum Ducum opera ab Episcoporum Romanorum tyrrannie liberatam, collapsam PETRI Cathedram fuisse reformatam, suoque nitori restitutam doctrinam veræ Christi Ecclesiæ.

Resp. Idipsum est, quod omnes hæretici ab Ecclesia condemnati declamat; verum edicant Novatores, quandam Ecclesiæ Romanæ fides corrupta fuerit, et quis primus de Romanis Pontificibus factus sit Antichristus? quo tempore defecerit, quæ deficere nunquam potest, fides aut illius Ecclesiæ, quæ est radix unitatis Christianæ, mater et magistra omnium Ecclesiæ; aut illius Pontificis, qui est fundamentum ædificii Christi, et pro quo rogavit Christus, ut fides ejus nunquam deficiat? Funesta catastrophe! sic enim nusquam instituta a Christo extabit amplius Religio, et apud Novatores omnium quidem minime; cum stare non possit sine radice arbor, sine matrice foetus, sine fundamento domus, tot præsertim inter turbines et procellas. Fors Leo X. primus in Antichristum degeneravit? at priusquam hic LUTHERI articulos damnasset, Lutherus ipse ad eumdem scripsit: « Beatisime Pater! prostratum me pedibus Tuæ Beatitudinis offero cum omnibus, quæ sum et habeo: vivifica, occide, voca, revoca, approba, reproba, ut placuerit: vocem tuam vocem Christi in Te præsidentis et loquentis agnoscam. » Et tametsi postea contra execrabilem Bullam Antichristi longe aliter cantare cœperit, totus tamen Christianus orbis (si pauculos Germanie angulos excipias) deinceps etiam eumdem LEONEM ceu Caput Ecclesiæ, Christi Vicarium et S. Petri Successorem habuit ac coluit.

Si vero collapsa fuit Cathedra PETRI; quænam erat matrix Ecclesiæ per LUTHERUM et CALVINUM, si superis placet, reformatæ? quod centrum unitatis? quod ædificii hujus fundamentum? Non sane hi ipsi Reformatores et præcones novi Evangelii, qui nullo unquam oraculo aut miraculo suam missionem suam in Petri Sedem, deficientibus Petri successoribus, substitutionem probaverint: non sacra Scriptura, ad quam fiderint provocant, sed ex qua omnis illorum doctrina ceu spuria dignoscitur, ex illa scilicet Scriptura sacra, quam acceperunt ab Ecclesia Apostolica, cui præsidet summus Pontifex.

Quippe ait TERTULLIANUS L. de Præscript. c. 21. « Si Dominus Jesus Christus Apostolos misit ad prædicandum, prædicatores alii recipiendi non sunt, quam quos Christus instituit, quia nec aliis Patrem novit, nisi Filius, et cui Filius revelavit, nec aliis videtur revelasse Filius, quam Apostolis, quos misit ad prædicandum, utique quod illis revelavit. Quid autem prædicavent, id est, quid illis Christus revelaverit, et hic præscribam non aliter probari debere, nisi per easdem Ecclesias, quas ipsi Apostoli considerunt, ipsi eis prædicando tam viva, quod aiunt, voce, quam per epistolæ postea. Si haec ita sunt, constat omnem doctrinam, quæ cum illis Ecclesiis Apostolicis, matricibus et originalibus fidei consipiret, veritati deputandam, sine dubio tenentem, quod Ecclesiæ ab Apostolis, Apostoli a Christo, Christus a Deo accepit; reliquam vero omnem doctrinam de mendacio præjudicandam, quæ sapiat contra veritatem Ecclesiarum. » Et c. 37. subdit: « constat, non esse admittendos hæreticos ad provocationem de Scripturis: si enim hæretici sunt, Christiani esse non possunt, non a Christo habendo, quod de sua electione sectati hæreticorum nomine admittunt. Ita non Christiani, nullum jus capiunt Christianarum litterarum; ad quos merito dicendum

est : qui estis? quando et unde venistis? quid in meo agitis, non mei? quo denique jure, Marcion (Luther) sylvam meam cædis? qua licentia, Valentine (Calvine) fontes meos transvertis? qua potestate, Apelles (Socine) limites meos commoves?... Mea est possessio: olim possideo: habeo origines firmas ab ipsis Auctoribus, quorum fuit res. Ego sum hæres Apostolorum. Sicut caverunt testamento suo, sicut fidei commiserunt..., ita teneo. Vos exhære-daverunt semper et abdicaverunt, ut extraneos, ut inimicos. »

Obj. V. Demum si inter omnes Christianorum sectas una Christiano-Catholica est vera et salvifica Religio; CHRISTUS, qui est Salvator omnium, omnes sectas deberet reducere ad illam unam; nec, qui venit ad illuminandum omnem hominem, tot homines, errorum tenebris immersos, deserere. Non ergo Christianis, tametsi non audiant Catholici, abjudicanda salus est.

RESP. Providit Salvator hominum universis hominibus de gratiæ auxiliis, de evidentiæ credibilitatis, de magisterio interno et externo, de mediis vere sufficientibus ad fidem et salutem; sed liberos esse voluit. Sunt vero superbi, qui nolunt se demittere ad credendum et obediendum Ecclesiæ, quam scire et possunt et debent magistrum unicam omnis veritatis. Sunt voluptuarii, qui nolunt carnem subjicere spiritui, spiritum Evangelio, et suum Evangelium Catholicum et Apostolicum sensui ac rigori veri Evangelii. Sunt quæstuosi, qui tametsi veritatem esse unam probe intelligent, in ea tamen secta oberrant devii, quæ minus veritatis, sed plus lucri ac commodi temporalis præsefert. Sunt corde depravati, qui Catholice veritatis lucem obstinate respunnt, et corrigi a veritate nolunt, ne errasse videantur. Sunt demum protervi erga immortalem seculorum Regem, quem de sua Religionis cœconomia ausint interrogare; sed opprimendi a majestate, et aeternis tenebris involvendi, eo quod oculos haberent, et non viderent splendorem illius Ecclesiæ, quæ uti sola est vere Una, Sancta, Catholica et Apostolica, sic et sola est vere salvifica.

Eminet hic P. Buffier S. J. in P. III. n. 272.

SECTIO II.

DE LIBERTINIS, INDIFFERENTIBUS, TOLERANTIBUS.

§ I. PRÆCOGNITA.

De Libertinis quasi paganis (qui Turcas, Judæos, quin Gentiles etiam in Religionis societatem admittunt, modo vita cum recta ratione consentiat) dictum Sectione V. Dissert. VII. Libertini ac Indifferentes, ut aiunt, Christiani iis duntaxat unitatem fidei concedunt, qui credunt Jesum esse Christum et Dei Filium, ac præterea Symbolum Apostolicum pro regula creden-

dorum habent in eo sensu, quem prima quatuor Concilia œcuménica docuerunt; quo fit, ut Romani, Lutherani, Calviniani, ipsique adeo Graeci Ecclesiam Catholicam constituent. Alii vero, cum JURLEI incognita toti antiquitatæ opinione, intra salvificam Christi Ecclesiam quasvis hæreticorum sectas tuentur, modo non erent in fundamentis fidei; in quibus autem determinandis nec auctoritas ipsi suffragatur, nec asseclarum consensio est; quidam enim cum JURLEO Trinitatem Personarum, Divinitatem Verbi, et Satisfactionem Christi ceu precipua Christianæ fidei dogmata designant; sed quæ explodunt Arius, Sabellius, Photinus, Socinus, Episcopius et alii hæretici. Quidam eorum illa fidei dogmata necessario credenda statuunt, in quibus omnes omnino Christiani consentiunt; ea vero, in quibus dissentunt, ceu adiaphora venditant, ita ut pro errore fundamentali id solum habeant, quod Dei gloriam et finem hominis ultimum evertit, quodve unanimi, perpetuo ac universalí Christianorum consensu opponitur; sed hæc quivis facile sectarius sibi vindicabit, tametsi in fundamentis fidei aberrans. Alii ex indifferentistarum grege Latitudinarii seu Moralista solam morum honestatem sine dogmatum fide necessariam exigunt ad salutem; sed qui vel illo Apostoli effato eliduntur: *Sine fide impossibile est placere Deo*: utpote qui ceu Ens supremum depositum legitimum sui cultum, et ceu supremus Legislator exactam obedientiam; ita ceu prima et summa veritas hominum fidem et affectum erga suas revelationes firmissimum. Alii demum cum COLLINO et TOLANDO sectas omnes tolerandas esse volunt, quæ doctrinam a Deo revelatam sectari se putant, tametsi secum ipsis omnino repugnant; qui vero Indifferentes aut potius Tolerantes cum Libertinis paganis coincidunt.

§ II. THEMATA.

1. *Libertas credendi quidlibet, imprudens, impudens, ac detestabilis libertas est.*

PROBATIO. Qui Christo nomen dedit, et Christianum se vocat; Christum sequatur ducem, audiat Magistrum, et ceu fidei Christianæ objectum, auctorem ac consummatorem agnoscat et adoret Christum, necesse est. Si ita; ergo cuiusvis Christiani libertas Evangelio et Ecclesie Christi adstringitur. Si ita; ergo liberum non est Christiano credere quod libet; sed necessum est credere, quæ Christus revelavit, quæ prædicarunt Apostoli, quæ exhibet Evangelium Christi, et quæ proponit Christi Ecclesia: secus, si vel in uno dogmate ab his dissentiat, fidei Christianæ naufragium passus, alienus est, profanus est, hostis est, ceu homo hæreticus vitandus, et habendus sicut ethnicus et publicanus. Nam sicut unus est Dominus, una fides, unum baptismum; sic vera fides est in Ecclesia, quæ unum est regnum, una domus et unum ovile. Igitur vesania et protervia execrabilis est Libertinorum, in Evangelio, quod volunt, credere, quod non volunt, non credere, atque sic potius sibimetipsis, quam Evangelio credere; prout Fausto exprobrat AUGUSTINUS. Detestanda Libertinorum impudentia est, Christi membra se profiteri, et a Christi corpore, quod est Ecclesia, se proscindere; Christum appellare Patrem, et Christi Ecclesiam non habere Matrem; Christi discipulos se vocitare, et non